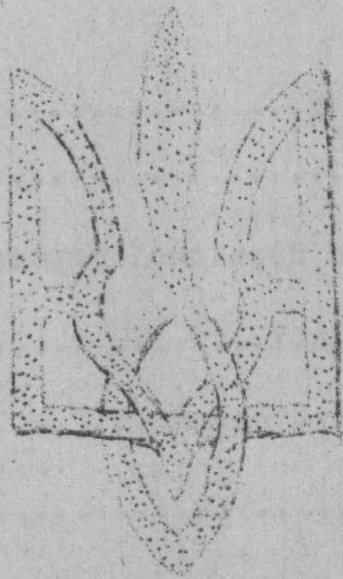

43

СВОБОДА НАРОДАМ І ЛЮДИНІ ! ЗА САМОСТІЙНУ, СОВОРНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ !

СЛАВА
УКРАЇНІ!

ГОРОЯМ
СЛАВА!

ДЕРЖАВНА

ДУМКА

Л И С Т О П А Д

1 9 4 5

БЕРЛІН

ВІДСНЬ

З М І С Т.

1.М.Мук: За нашу правду.....	3
2.І.Д.: Листопадове.....	10
3.Кричевський: Питання провідної верстви в Україні.....	13
4.До української еміграції.....	17
5.Із нашого еміграційного життя.....	18
6.Відгомін з краю.....	21
7.Свідectво галицького жида про українців.....	21
8.Американець про Україну.....	22
9.Й.Петро: Міжнародне політичне положення.....	23
10.Пім: На стійці./В пам'ять тим, що впали/.....	25
11.Згинули в німецьких концентраційних таборах.....	27

Малій Мук.

ЗА НАШУ ПРАВДУ.

Тисячі літ минає з того часу, як у вогні змагань почав формуватися з різних племен один монолітний український нарід. На грані двох світів, під промінням соняшної Гелліди, спадкоємця гелленсько-римської культури та під холодними вітрами диких степів став він формувати своє духове обличчя. Він станув твердою ногою на своїй території, своїм потом зросив вдячний чернозем, кровю освятив право на ту річку, і зробив землю основою не тільки матеріальної, але головне моральної своєї сили. Використовував досвід предків і розвивав його. А зустрівшись на південнім заході з культурним сусідом - оцінив його. Поволі переймав він догвоківий досвід старинної Греції й Риму і випробовував його у щоденному змагу; переймав сюги духа старинних велитів і пристосовував їх до своєї духової будови, пізнавав себе. І так творив свій світ: світ своєї душі, своїх мрій і бажань, своїх законів, своєї правди.

В час розквіту княжої держави, коли Україна, як творчий чинник історії являється керівним центром східньої Європи, український нарід виступав вже з оформленим духовим обличчям. Тодішня українська держава в протилежність до решти тодішньої Європи, була витвором не одної якоїсь верстви, а витвором цілого народу. І коли в інших тодішніх державах Європи тільки керівна верства могла цікавитись духовим життям, а широкі верстви люду, запряжені в їхнє ярмо, не мали ані змоги виявити свою думку, ні навіть часу займатися тим. У нас весь нарід брав живу й безпосередню участь в процесі творення свого світу ідей. Закони, відношення людини до людини, оформлення суспільного ладу, політичний порядок і погляд на світ - усе це було викуте в горнилі збірного життя нашого народу. Тому теж нарід називав завжди цілість цих понянь гордою назвою: Наша правда.

Голови родин /однаково батьки, як і матері/ стояли на сторожі родинних прав; віча дозрілих членів громади берегли й захищали - суспільні правди громадського життя, а горді дружинники, сини всіх верств українського народу, під проводом своїх князів захищали нашу правду перед верстами з зовні. Не для грабежів й не для заспокоєння дикого інстинкту руйнувати ходили наші князі Олег і Святослав, Ігор і Володимир на Візантію. Вони відчиняли брами Царгорода, щоб змусити грецьких царів поклонитися нашій правді, узнати її як рівноградний чинник культурного світу й шанувати її. Тому те й кінчилися всі ті походи не пожарами, грабіжжю і запальною різнею, як це бувало все при назкоках диких орд, а писаними договорами, де були ясно сформульовані домагання української держави. Ці писані договори - це виразний і незбитий доказ нашій правді на полі міждержавних взаємин, оформленої нашими князями, що звучала: "Ми вимагаємо, щоб нас узнали самостійним рівноправним чинником світової історії. Ми шануємо право кожного народу на самостійне життя і жадаємо, щоб усі шанували наше право. І тільки ватимем, щоб наші громадяни мали такі права в чужих державах, як громадяни даної держави мають у нас. /Провідна думка договорів Олега з Грецією.

А "Руська Правда" /єдиний оригінальний правовий кодекс славянських народів/ відзеркалює знова правосвідомість наших предків. Не сваволя можновладців, не безкарність заїздів і грабіжів, а повагування ладу й порядку та гідності кожної людини - було їхнім ідеалом, їхньою правдою.

В "Почуванні Монаха дітям" схоплює князь основи особистого виховання. А в "Слові о полку Ігоревім" виявляє автор наші правди зі суспільно-політичної діяльності /Забезпечити кордони свого краю, або лягти головою в обороні рідної землі./

За ті правди йшли в бій князі дружинники, в обороні тих правд кляли свої голови в нерівному змагу з дикою навалюю останні з них, після цього, як під ударами Азії впала княжа держава. І хоч татари давали великі полегші тим, що кричали до них, то "татарських людей було дуже мало. Бо не про особисті користи, ні навіть не про рятуння життя йшло нашим предкам, а про збереження нашої правди. Про оборону такого політичного стану, де весь український нарід мав би змогу формувати своє життя на всіх ділянках не по наказу когось другого, а по власній уподобі, за законами своєї правди. Корилась Джингісханові ціла Азія, корилась і переймала від татарських орд багато дечого Росія, що саме тоді народжувалась; Україна ж ніколи не підлягла духово азійським ордам. Хоч змела з лица землі пишні гори татарська навала, попалила села й прогласила свою зверхність над цими горами. Український нарід не визнавав ніколи цієї зверхності. Він чув свою духову вищість над наїзником. Тому й зберіг свою відрубність, свої правди. Дух степу торкнувся тільки сядиниць; душа народу лишилась неторкнена, здорова. І кожному впадала легко в вічі протилежність: безіменність крби, її глуха ненависть до всіх, що виресли понад загаль, бажання зрівняти всіх вділ, глухий послух владі й дикість вияву інстинктів при кожній нагоді - це там. А в нас: бажання вибитись, шануючи рівночасно кожного іншого як особіну людину, змагання пнятись вгору і дорівняти тим, що вибились, а не стягати їх вділ, бути все співучасником праці своєї влади, не руйнувати нічого для самого руйнування, а шанувати працю других і творити її самим.

Свобода народові й свобода людині; можливість вияву прикмет одиниці; рівність супроти права і різноманітність у висліді постави одиниць супроти життя - це були правди українського народу, що він їх не хотів зрєктися за ніяку ціну. Тому радше кидав рідні сторони, зрікався усього і йшов бурлакувати в степи, ніж мав вирєктися їх. Важке було життя уходників, залишків княжого лицарства, що з мечем при боці срали й засівали чорнозем, виставлені на безустанну небезпеку. Та за те вони були вільні душем: не чужим божкам, а тільки своїй правді поклонялися вони.

Литва одінула вартість цих правд. вона переймала їх, робила їх керівними в своїм житті, включалась у ритм українського життя. І розвивалась.

Коли ж Польща, що в ній зразу український нарід добачав союзника в боротьбі з татарськими ордами, показала своє правдиве шляхецьке обличчя, наш нарід відвернувся від неї. Закріпощення працюючого люду, освячення безправства, грабежей і вбивств, темнота нищих і неучтво вищих верств, коротко: увесь той суспільний лад шляхецької Польщі був якраз запереченням правд українського народу. Тому й спалахнула ціла Україна бунтом. І як передше проти диких орд сходу, так тепер проти дикої шляхти заходу пішли в бій найкращі сини народу. "За нашу правду, за нашу віру!" - було їхнім боевим кличем. І не за "ліберум вето" і не за накинєння якоїсь політичної чи релігійної думки одної частини суспільности другій, а за право жити вільним життям цілому народові і кожній одиниці зокрема, без огляду на її соціальне походження, за ті правди лилась кров повстань Гуні, Наливайка, Остриниці, Лабоди, Трясила і Хмельницького.

Тодішня провідна верства України не відграничувалась китайським муром від решти світу. Хмельницький, Юрій Немирич, Виговський і багато інших із цієї групи знали не тільки Україну й Польщу. Вони простудіювали й теоретично і практично суспільно-політичні відносини західної Європи. І хотіли добра Україні, як і інші тодішні провідники. А однак, коли вони, керуючись політичними моментами хотіли перещепити в Україну суспільний лад тодішньої західної Європи, український нарід заворушився і збунтувався навіть проти обожаного Хмеля. Бо український нарід

... потребував чужих на від, ніж має свої. Подія суспільності на камені верстли, скарби, зори диктована першочисто, благодієм змішай - навіть у злагіднених формах були йому чужі й осоружні. Він боювався за повноту своїх правд. За повне політичне й суспільне визволення. За створення умовин, де керівними були б ті правди, що їх він одичив по своїх предках і зберігав у своїй душі, як найдожчий скарб людини. І саме впробі поступитись зі своїх суспільних правд на рахунок політичних, з одної сторони, а в тому, що українські правди були надто притяжкі для широких верств сусідних народів, а тим самим дуже небезпечні для володіючих верств, саме з тому лежала головна причина сумного закінчення так світлої сторінки нашої історії, Земельниччини.

Коли пізніше Росія спанувала Україну, то царські висланники, що мали пізнати вдачу укр. народу, звітували: Українець ставиться з погордою до руского чоловіка. Він чує себе вищим духово за москвина... Між ними /українцями/ майже не стрічається неграмотних людей: при кожній церкві є школа, доступна для всього населення. Вони не хотять підпорядкуватися наказам царської влади, а покликаються все на свої права, на свої правди. Вони всі непокірні, бунтарські і мріють про віднову своєї незалежності.

Відмінність світогляду українського народу від російського відчували російські круги так сильно, що навіть у релігійній ділянці, між формальної єдності, визнавали фактичну різність. З цього саме походило чудернацьке становище російських батюшок старих часів, що українців православних треба в Росії мерз хрестити. Бо й християнську релігію не прийняли українці як щось неперушне, а пристосували її до своєї світовідчуження, вперили й влучили як складову частину свого світогляду. Для того й була вона іншою за москвинів, що розуміли її знова по своєму.

Тому й не диво, що mimo найрізномірніших вікових заходів російської влади її не вдалось зілляти український народ з російським. Український народ заховував незрушимо свою духову скремінність. Які б не були болючі й сильні удари, вони ніколи не дох дили до нутра нації, до її душі. В ніяких умов нах народ не покидав своїх правд, ні не міняв їх на чужі.

Які це правди - виявляє дуже виразно, хоча б так оплюгавлена в порогам сторінка нашої історії, гайдамаччина. Оплюгавлювана зі задоволенням скаженістю тому, що була янчим відзеркаленням світогляду українського народу і його державно-творчих прикмет у час, коли в рогі були певні, що він уже духом переміг. Документи, що залишилися з тих часів свідчать, що зовсім не інстинкт воювати, ні жажда пімсти, ні нахил до грабежі й вбивств, як це старалися вмовити усі ворожі історички, зовсім не те сигнало коліїв у бій. Адже ж по здобутті Умані, по втанці устан владуть зараз всю владу, а вона з гетьманом Залізняком і полк. Іваном Гонтом на чолі панує зараз же по втанці і своїми відзовами й наказами знов зясує ціль боротьби: За відвічні правди українського народу. За те, щоб власть в Україні належала українському народові, щоб земля належала тому, хто працює на ній, щоб не були рабів і панів, а всі були вільні; щоб тягар суспільних обовязків розляжати рівномірно на всіх громадян, щоб усі перестерігали ладу й порядку; щоб кирилась совіта й знання. Державним декретом забороняється всякі самовільні реквізиції; проти грабіжників, що користуючи зі опійних часів раді б спекти свє печеню, виюпляється каральні відділи; всіх громадян зобязується до військвої олужки, настан вляється адміністративну владу, - хіба ж усе те не гов рить найкраще сам за себе, чого то хотіли колії?

Знищити люд, заведений в порогам, прогнати чужі правди, а створити умовини, де б наші правди нами кермували, - оце й було тою ідеєю, що казала коліям іти в бій і давала опісля духову міць Гонті переносити з посмішкою і кпинами жахливі тортури.

У важкі часи царського дженту було чимало усіляких політичних концепцій зі сторони української інтелігенції, що хотіли допомогти своїй народі. Але чи поза кругом творців цих концепцій, багато людей з поміж українського народу захоплювалося ідеями всеєвропейства, єдиності-російства, всеєвропейської "рівності" і т.п.? Чи пірвав би був хтось широкі верстви до сою за ці концепції? Німа! Бо це ж не були ідеї зо світоглядом українського народу, це не були ці правди, що їх він так беріг в глибині своєї душі. Це були тільки витвори інтелекту, твор мудрування, що над ним можна застановитись, обговорювати і тільки.

За те ж, коли виступив Шевченко зі своїми політичними поемами, кожний заврушився, ніби електричної струї диткнувся. Читаючи їх кожний українець чув, що вони добіряться глибоко - до його душі й порушують там якісь таємні нотки. Відталався кров, а в душах спалахнув знайомих полум'я вогонь, що здавалось, погас вже був у зливу московського насильства. Пісня про волю, окроплена кров'ю повстання, повернення імені героя обезславленим ворогами наших предків - героїв, що за велике діло своєї героїки зложили. "За святую правду, волю, розбійник не стане" - братне об'єднання всіх верств українського народу до якої одні і ідеї "нехай мати усміхнеться", соціально визволення закріпачених і невольна віра в непереможність українського народу - все це й було якраз тим, що жило в крові й підсвідомості поневоленого люду, тим, що й становило духовий хребет його "вірв" і не давало йому розплистися в нівелюючому русокому морі.

Шевченко був свідомий того, що не механічне перещиплювання чужих візирів, не чужі програми, кличі й ідеології потрібні українському народові, а тільки пізнання себе, узгляднення своїх прикмет, стремління і бажань і отворення на тій підставі св. його суспільного - політичного світогляду може бути органічно приемливе для нашої нації. Тому й остерігає українську провідну інтелігенцію: "Нема на світі /другої/ України, немає другої Дніпра, а випретеся на чужину шукати доброго добра? Що на чужині востало, добре для тої чужини; для нас це тільки "великих слів велика сила, тай більш нічого". Б. світ ідей не засвоюється, як технічне вміння. Він впроплетється в кітлі життя, він мусить мати своє кріння в традиції даного народу, в його духовості. В Україну ідіть! - каже Шевченко - "розпитайте вноски могили, коли, кого, за що схоронили", "і чужому навчайтесь", але перш за все - "своє прочитайте, не минайте ніже титли, ніже тай коми". Тоді щойно й формлюйте свої ідеали, узгляднюючи не тільки теперішній стан, але кладучи в основу світ і "той" живих, мертвих і незароджених". Інакше - навіть найгарніші кличі й слова визволення вами й залишаться тільки словами, коли не засоміює спекуляції, до ви "кричите, що вас создав Бог не на те, щоб ви неправді поклонились", а на ділі "і далі х дите в ярмі" та "шкуру дерете з братів незрячих грекоєлів".

"В своїй хаті своя правда". Це ідеал, що поривав за собою широкі маси українського народу. Та на лихо українська інтелігенція на початку XX-го віку не оминула такої цієї страшної похибки, що перед нею остерігав Шевченко. Не своєї правді, а чужим, модним тоді ідеалам поклонилася вона. Соціалістичні правди захопили були загал тодішньої революційної молоді. Спільність економічних інтересів усього світового пролетаріату, пережиток національних окремішностей, розумове розв'язання усіх міжнародних проблем, зривання з традицією та побудування одного спільного пролетарського світогляду, - оце мало було тим ідеалами, що повинні були заступити "перестарілі" правди українського народу. Нелегальними брошурами, революційною роботою, а опісля і легальною писемною і усною пропагандою поширювало вперто й завзято ці кличі.

А однак, як тільки нарід прийшов до слова, заявив коротко і ясно: За Самостійну, Соборну Українську Державу; за свій лад; за свої вічні істинні права й права готов він стати зі зброєю у руках проти кожного ворога, а не за чужі, хоч би і як принадні мудрування. Військові зйзди 1918 року в Києві, Крути, повстання і боротьба до останніх можливостей проти російського босяцтва — оце й була відповідь українського народу на "наймодерніші правди".

На визволення, на добробут, а тільки море крови, викривлення душі і повну страту своєї держави принесла проба повести український нарід за чужими взірцями.

Так тисячелітня історія нашої нації повчає нас, за що треба нам боротися, коли ми хочемо, щоб нарід був за нами та, щоб наша боротьба увінчалася успіхом.

З а н а п у п р а в д у !

Не чужі взірці, не наймодерніші соціально-політичні концепції мусимо ми ставити як вугольний камінь нашої ідеології. Чужі приміри повинні нам бути тільки субстратом для розважань, в яких розмірах діють такі явища у нас і які розвоєві тенденції мають вони; але розважувати їх тільки згідно з прикметами нашого народу і з його бажаннями. А ті прикмети й бажання української нації збагнути й прослідити якнайвірніше і їх саме і покласти в основу нашої ідеології. Бо ідеологія має власне бути усвідомленням підсвідомих мрій і бажань нації, оформленням того, до чого прямує вона в своїй віковій мандрівці, голосом її крови.

Коли ж хтось хоче збудувати вперед ідеологічно-програмові рамки хай і з найтіснішими правилами логіки та згідно з найновішими ствердженнями науки, однак поза життям, у кабінеті, а потім хоче обрати життя народу в ті готові рамки, — то це фантаст, коли не божевільний. Бо виконати це не вдасться йому так, як не вдалося нікому спрямувати річку проти течії. Коли ж в його стільки сили, що він переродить в життя свій експеримент, то це злочинець, бо він викривляє життя, жемить його, і замість використовувати рушійні сили на розвій прамувань нації, він зуживає її на поборювання трудностей вложення у рамки. І як би навіть вдалось убити суспільне життя народу в ті рамки, то нарід зутись буде в них, як людина, з убранні не на нього шитому. Яскравим прикладом цього — італійський фашизм. Не на прикметках італійського народу були будовані заходи фашизму і не розвоєвим спроможностям італійської нації відповідали мрії про фашистівську імперію. Через це й поведився цей нарід дослівно так, як людина в чужому вбранні. А при найближчій нагоді скинув його зі себе зовсім без жаму, без якихось внутрішніх потрясень і без глибоких наслідків. Хоч двадцять літ держали його в тих рамках і привчали до них.

Пізнати ж бажання народу, його стремління, розвоєві напрями і його прикмети не так легко. Через те і треба розрізнити дві основні їх групи: стверджувачі і досліджувачі. До першої групи належатимуть правди, на за яких бороня нарід за весь час свого тисячлітнього існування і вказувався про них зовсім ясно і недвозначно. Такими є: створити умовини, серед яких українська нація сама створила б собі форми свого життя, іншими словами — мати власну, зовсім незалежну Українську Державу. Бо тільки в ній можуть існувати такі умовини. Далше — бути всім українцям у купі, значить — мати Соборну Державу. І в тій державі створити якнайкращі можливості розвоє всім творчих спроможностей української нації.

Оце і є ті основні, незмінні, вічні правди. Ті, що мусять лягти в основу нашої ідеології, як непорушний угольний камінь. Бо зріктись їх нарід тратить те, що було найцінніше в його існуванні на вершині й перестає бути собою. Завертає круто свій шлях на діл, у небуття. В обороні ж-їх готова кожна здорова духово одиниця понести найбільші особисті жертви.

Томуто, коли ми чотири роки тому кинули клич: "До боротьби проти націонал-соціалістичного наїзника" — увесь нарід пішов за нами.

Хоч знав добре, що для цього треба буде понести тяжкі особисті жертви. І в майні і в крові. Особисті вигоди, а дуже часто й особисту волю і життя, та волю і життя своїх найближчих найдорожчих треба скласти буде на віттар. Знали це і складали не тисячі, а сотки тисяч — мільони! Складали без жалю, без одного слова нарікання, як правдиві мужі, свідомі ваги хвилини. І ті, що падали в боях, і ті, що над ними суд нечестивих переводив прилюдно езекуцію і ті, що по конц-лаграх поневірялись, усі воєни держали високо прапор Незалежності і не звирювались, не відступали. І весь народ славив їх як своїх вірних синів і томагав їм.

За теж від тих, що на слова горлали про свій "патріотизм", про свою "прямолинійність", "ідеологічність", "досвід" та "розважність" — а на ділі продавали н. ятійший ідеал, і намагались ворогові на службу за шмат гнилої ковбаси, — від тих нарід відвернувся. Вони самі побачили, що ніякі перехоплені у їхнього вчителя й хлібоданця "пропагандивні тріки" не принесли ніяких успіхів. І вони стали дуже швидко "генералами без війська". Тільки де-не-де якийсь інтелектуаліст попадав у їхні сітитаз той швидко поховлювався, в яку це кампанію попав. І рад був вирватися якнайшвидше звідтам. Не помагали матеріальні блага, що їх вони роздавали своїм прихильникам. Народ погорджував тим, як юдиними срібняками і не звертав уваги на теревені про "анархізм", про "нерозважність" і т.п. Він душею сам відчував за ким йому йти. І ішов. І далі йде.

Бо пізнав, що не як політичний трік для захоплення становищ а як наше незрушимо "віруку" поставили вони клич "За Самостійну Соборну Українську Державу!"

За те з другої сторони ми завжди здавали собі дуже добре справу з того, що схопити форми, що в них національне життя на всіх ділянках дійсно впливні і найкраще розвивалося б — не легко. Бо вони, як ми вже вище сказали, мусять впливати з життя і йому відпсвідати. Тому ми не спокушувались ніколи на кабінетно-догматичну розв'язку тих питань. В найтіснішій співпраці з народом, як його нерозривна частинка, ми стараємся збагнути всі фібри народньої душі, всі її прикмети, розцінити їх, признати кожній з них відповідне місце і так створити форми суспільно-політичного життя. Наші ж помічення і ствердження ми зараз конфронтуємо з дійсністю. І коли завважимо, що ми в чомусь помилились, зараз виправляємо свою помилку. Не фарисеємо і не боїмося признаватись до помилок. Бо знаємо, що тільки той не помиляється, хто нічого не робить. І ні трішки не лякаємось закиду "зміни лінії". Бо не доктринери ми, а творці життя. Не про формулку йде нам, а про суть. І не про магічну фразу групки, чи партії, а про живу, нашу, значить всенациональну правду.

І коли ми напр. ствердили, що т.зв. "фірер-принціп" конечний у військово-босвій організації/що є там властиво підставою дисципліни й безздатности (фірер-принціпом) і обов'язує у всіх народів світу/, що цей принціп у суспільно-політичному житті, де його за чужим взором почали були перецілювати, є зовсім чужим і неприемливим, а через те і шкідливим для української нації, ми заявили проти нього. Без лицемірської соромливости і без вагань. І без найменшого страху про уцерблення нашого авторитету. Бо наш авторитет ми будуємо не на нашому говоречці про нашу вартість, а на тому, як нас оцінює нарід. Цей вигідний для "вождів" принціп ми зовсім спокійно залишаємо тим, що не йдуть в народ, бо їм на ньому не залежить, а органічують свою діяльність до іменування своїх "міністрів" і "всєводів", які теж до ніякої праці не зобов'язані — і творення в цей спосіб "товариства взаїмної адорації". І тим, що бояться відповідальности перед народом за свої вчинки і раді б "фірер-принціпом" просмикнутись.

Так і в кожній іншій ділянці не лякаємось ми перевести конфронтації теорії з життям, витягнути з цього правильні висновки і як треба, перевести відповідну переоцінку вартостей.

А вже ніяк не думаємо дрімити і ляувати наших суспільно-політичних змагань зведенням їх до боротьби за естетичку, за саму якусь назву, не дивлячись на її зміст, як теж рішуче не знизимось до того щоб жонглювати вивісками. Ми ж підкреслювали вже вище, що нам іде про с у т ь нашої правди. Назва у нас річ другорядна: важна, але тільки до певної міри.

Зовсім недавно ми були свідками якраз такого, як ми вище сказали жалюгідного жонглювання вивісками: Група українських емігрантів, підшившись під ті самі назви й кличі, що їх вживали ми, зголосила була претенсії на провід української нації із тим заміром пішла була з німцями в Україну. Безкомпромісова боротьба за Самостійну Соборну Українську Державу і революційний шлях до досягнення цієї мети лишилось у них і до сьогодні незмінними кличами — на словах. А на ділі — обмеження своєї революційної боротьби до творення допоміжних комітетів та національних рад, що являються дорадчими органами / і то лише в деяких справах / райхс-комісара та його ватажків, — чи ж де не в а ж надто вимовне признание колоніального статусу України та повне зречення змагань до самостійности. Це ж далекий відскок взад навіть від того, на чому стояло колись УНДО. А вони не завважували навіть (чи дійсно?!) цієї жахливої розбіжності між тим, що вони говорили, а що робили. Бо не про суть, не про нашу правду йшло їм. Далекі від дійсної боротьби вони й не годні були зрозуміти їх. І боролись не за них, а за певні назви, що мали їм як магичні закляття послужити для досягнення зовсім інших цілей.

Це для нас відстрашаючий примір. Через те ми й підкреслимо: не про назви, як вивіски йде нам; а і в тому випадку йде нам про суть, про істину наших правд. Їх ми шукаємо, за них боремось і боротись будемо.

А в своїй праці в тому напрямі ми спираємось тільки на людей, що мають дійсно щось спільного з народнім життям. Думка людей, що за цілих шість літ народнього змагу стояли осторонь, приглядаючись безчинно, зайняті особистими спекуляціями, а сьогодні раді своїми "еябораціями", чи радше пашквілями на тих, що несли весь час на своїх плечах тягар боротьби виплисти знова на верх, думка цих людей нам зовсім байдужа. Їхні високки нам більш байдужі, чим лайка пастуха з панського фільварку. Адже ж вони нікого й нічого не репрезентують собі. Розмова з ними нічого нам не дала б і звела б тільки нашу працю на манівці.

Бо ми — повторимо на кінець ще раз — боремось не за персональні становища, ні навіть не за популярність нашої групи, чи мобілізування для неї членів, а —

За нашу, всеукраїнську, національну правду!

Я згадую.

То було в ті дні, коли по садах ходив журливий жовтень і примірявав золотисті шати до далекої мандрівки. Тоді в нескорі далі піль стояв битевний гул і вихри бігли табунами, рвучи синяву й золото порів. Земля лежала в неладі глибоких скиб, а небо борелося з загравами й чорною плахтою димів. Місто супилося вороже, а білі села припадали до землі, шукаючи захисту. Тоді по країні ходили сірі стежі й їхні обличчя були звернені на північ і схід, на захід і південь. Сонце стояло на сході й приглядалося в золоті дахів великого міста. Там був уже день і степ зітхав повними грудьми: "Та немає краще, та немає краще, як у нас на Україні!". А над заходом ніч розгорнула свою темну плахту й ворожі очі припадали зорко в темних сутінках. Та одної ночі з'явилися сірі тіні і ранок, що прийшов від піль замислився над містом. Вітер рвав полотнище прапорів і кидав їх на дами. Синяву й золото. Місто причаїлося в тривозі й вороже стежило за сірими одностроями. Запахло залізом і кровю. Дні йшли заквітчані в шрапнельні дими й заслужили в ритм скорострілія. Місто вгорнулося залізним перстеном і гралося ним, мов цяцькою. Тривожно кричала сурма, але білі села німували байдуже. Той, що дає життя, хліб — випадав з наплечників, а на його місце приходили кудлі. Сірі ряди ясно процвітали калиною і відходили на схід.

Ми були тоді малими, але наші очі були веселі, а наш сміх дзвенів як добре намисто, лякаючи хатні сумерки. Ми гралися сльозами батькової шаблі і в наші серця захватними радіощами спливали блиски золотого тризуба. На дворі стояв кінз і пряно пахла чорна земля, розбита його копитами, а синя мля дрожала від його іржання. Ми купалися в сонці і наші руки були в червоних маках, як у крові. Ми їли хліб, а в хліб і від нього йшов солодкий запах землі, заліза й крові. Тому ми вбивалися в силу як ворченята. Ми ждали, що придуть батьки і принесуть нам на руках сонце, як золоте качільце. Так родилася наша віра й наша любов. Сірі ряди пройшли знову на захід, як буря і заврушилися білі села. Дні проходили штурмом і лягали в пилі курявих доріг пошарпані стяги, а сірі одностреї клалися буйно, на всю довжину по зелених престорах піль і на холодних плитах гомінких міст. Приблосм прокотилися три роки й хлинули назад. Сірі стежі відійшли й за ними замкнувся чотирикутник. Ми бачили, як насувалися за ними північ і захід, південь і схід. Тоді замовк наш сміх і наші молоді очі одцвіли, як польні велешки. Хліб гірк і відбирав нам силу.

Я т я м л ю .

Ми йшли в місто й шукали за нашим молодим сміхом. Але місто вбиралося в чужі цяцьки й любовно сміялося, як продажня дівка, до чужинців. На високих олтарях наших святинь горів чужий вогонь, палений неправдивим богам. Так зненависно яріла багром північна зоря і біла птаха протягала зачібушо свої гострі кігті. Твердим лоскотом еддавали стопи ворожих легіонів по холодному брукові, де лежали чорні кучері наших братів. Місто зустрічало нас наругою чужих і насмішками своїх, що їм чуже сонце здалося ласкою.

Тоді ми верталися у білі села. Та села хмурилися в німому викиданні і в розквітлих садах ходило голосіння. Ми йшли в поля і світ був для нас за малий. Бе межі вкрилися граничними стовпами й наше серце з уло роздерте на четверо. Студений вихор бив у наше лице й земля стогнала, як у ранах. Вона не родила нашого хліба, тільки струйні маки й синій лен, що з нього ворог сплітав петлі. І ми не могли віднайти своїх радощів. Кругом нас була темрява, але наші очі були сторожкі й чуйні і ми добачали скрізь серце ворога. Ми клали руки на

холодну сталь револьвера й виходили з диточих літ. Ми забували мамині молитви і в нас була тільки одна віра: Здебудеш Українську Державу! Кожне місце нашої країни було для нас об'ятим і кожний клаптик землі ми купували без торгу найвищою ціною — своєю кров'ю. Місто боялося нас, бо в ньому була чужинецька втіша, а села слухали наших не зугарних слів і брали нас у свої обійми. Селянські плечі простувалися з над землі й рука молитовно стискала ржавілий обрізан. Кожній листопад приходив до нас під колід злинявих прапорів і на них горіли три вогненні літери, як три борунні роки, що відійшли в даль: УВР — ОУН. Дальні престори маліли під нашими ногами й падали граничні стовпи. Ми знову віднаходили наших братів на сході й півдні, півночі й заході. Ми кинули визов на чотирі сторони світа й ворог вчував у ньому нашу велику любов і нашу ненависть. Ми ходили за ним, як тіні й ранек часто замислювався над застиглим ворожим серцем. Ми зі сміхом клали свої молоді шиї в жовткі метузані петлі й сірий мур дрижав від радісного крику наших сердець. Вязниця полонила наші молоді дні й глухим шумом гуділи довкруги нас холодні дроти концягерів півночі й півдня, сходу й заходу. Нас переймало в джрезі слізне прохання і чийсь ласкавий голос стелився за нашими слідами, як шок: "Вернися любий, я тужу за тобою!" Та ми у відповідь кидали як веселим сміхом: "А скільки куль десь ржавіє з туги за моїм серцем диким? Здорова будь!" Намі дівчата мали в очах солодке кохання і вони вміли на своїх пружних грудях відбездпечити гранату. В нас не було сліз і тоді, коли в Парижі відстукало сім куль і далекий Ротердам потоптав червону каліну наших сердець. Ми ж бо були тверді й наші очі були сторожкі й холодні, як сіра даль. В нас не було веселого сміху радощів, бо його забрали від нас три роки тоді, як у полях стояв босвий гул. А нашу силу дав нам хліб, що від нього йшов пах чорнозему, заліза й крові.

Я з н а ю .

Зникнули захід, південь і схід і нашу країну нахлинула північ. Збіглися до купи білі села й розорані лягли широкі межі, де цвіли чабрик і жовта дівина. Місто сумує згаріщами високих димарів і в ньому гомонить чужинецький сміх. У пресулках чаїться сторожке око шпига і слабість предажніх сердець пліє зневагою на наші святощі. Клеко-тять пильними шляхами ковани вези в піщані землі й в тайгу, де лютує вічна хуга. Мужницький піт всякає в люте зриті залізем скиби й земля родить хліб, що від нього п'яніють зайди. Мре з геледу в безверхій хаті дитина і мати краде по чужих горадах лобеду. На зері вистукують кулі кінець дням і скриплять у вихрі високі шибениці. На свіжих ранах західних вандалів карбуються нові близни і жах ходить країною, як хазяїн. Заорані лягли високі могили й очима мертвяка нудьгують побиті вікна церков. Чорне гайвороння кружляє полями як метелиця і виють поз дальню пустелею.

Та владне шумить злотистий ліс і лякає ворогів. Цвітуть синявов і золотом давні прапори й горять на них три вогняні літери, як три преїдені роки: У П А . Знову ходять країною сірі стехі й шукають серця верога. Наш молодий сміх котиться степами й оживають села. Знову пахне чорна рілля, розбита копитами коня і синя мла дрижить від його іржання. Селянські мозолі затискаються на гладкому дереві рушниць і ліс здригається від молодецького покрику. Жінки любовне зазирають в очі верога й читають у них тайну. Малі діти вбирають у свої очі синяву неба й золото осінніх лісів і проказують як молитву: Я Дух едвічної стихії... На висекх костирах палають жертвою святі вогні й країною хедить єдино клич: Нарід у боротьбі! В полях стоїть великий шум і вчувається у ньому крик Володимиревої раті й гелосне дзвонять об червоні щити харалугою мечі. Зично гелосить сурма й сонце стає в багрі, наче б воно наділо червоний жупан. Стоять сідлані коні й вози виблискують свяченими ножами. Зринають на обрій сірі стехі й горить на їхніх шапках золотий тризуб. Мають на вітрі їхні прапори й кидають синяву й золото на північ і схід, на південь і захід. Дужий крик бе об небо й дрижить сиза даль від слів: Свобода народам і людині!

Я ч у ю .

Ми ходимо чужиною і на наших обличчях лежать тіні холодних дротів. Другам нас чужинецька наруга і поганьований сміх своїх, що у них продавні нікчемні думи й висохла серця. Туга ходить коло наших вікон і сніється нам западні сади й далеким пошумом манять нас ліси. Дико кричить в наших грудях стукітливе серце й очі біжать у даль, де лишилася наша радість. Листопад кидає нам під ноги свою червонь змішану з золотом і приносить цянкий подих краю. Ми виходимо в чужі поля і сторожок, як запізнені журавлі зоримо в даль. І крізь кордони й далину піль відчувається нам владний голос: "Вартуй! Я, Дух одвічної стихії, провадив тебе крізь бурі й вихри, крізь темні келії в'язниць і некле концлагрів і поставив на сторожі мого імені в далекій чужині. Я відірвав тебе від твоїх братів і землі і наказав творити нове життя. Щоб опомнилося писане й щоб очистилась, як у горнилі твоя велика любов. Вартуй!"

Я в і р ю .

Ідуть дні, що в них прийде до нас великий Листопад. Розударить все дряхле і квале і пройде країною, як гроноподібний меч. Він знову сипне червонню і золотом і ми віднайдемо свій загублений діточий сміх. Благаном запахнуть рідні квіти і ліс зашумить нашу пісню. Пісню заліза й крові. Ми знову віднайдемо себе й великим коханням розблионуть очі наших дівчат. Оживуть святі руїни й голосиста слава покладе свої вінки до ніг тої, якій ми віддали свої молоді дні й своє серце. Вірю і молюся. Отому Великому Духові, що поставив нас на грані двох світів. "Сподоби нас, Світлий, причаститися Твоїм святим Тайнам і уподібнитися тим усім, що червоними щитами творили Володимирові заберега й тих, що їхня козацька слава дуба ставала по світі. Тим усім, що своїми серцями розпалювали Холодний Яр і тим, що в далеку листопадову ніч розцвіли макахи. Прийми нас до тих, що в їхніх грудях є наше спільне серце й вони зараз у рідних лісах гартують кровю новий листопад. Поверни нас до рідного краю і, як треба буде йти на зміну, дозволь, щоб ми відійшли серед реву сурем і лепоту стягів, як годиться дітям Великого Народу."

ОСЕРЕДНЬОЮ І ОСНОВНОЮ ЦІЛЛЮ БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
Є УКРАЇНСЬКА САМОСТІЙНА СОВОРНА ДЕРЖАВА.

ЄДИНО РЕВОЛЮЦІЙНИЙ ШЛЯХ І РЕВОЛЮЦІЙНІ МЕТОДИ БОРОТЬБИ
ДОВЕДУТЬ ДО СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

ІДЕЙНО-МОРАЛЬНА СИЛА Є ЄДИНОЮ ЗАПОРУКОЮ ТРИВКОСТІ ЕКЗИ-
СТЕНЦІЇ ТА РОСТУ КОЖНОГО НАРОДУ.

Кричевський Р.

ПИТАННЯ ПРОВІДНОЇ ВЕРСТВИ
В УКРАЇНІ.

Нарід видає для поодиноких діянок своєї творчості підготованих до неї людей. Так творяться верстви й професії. Їх обсяг і різноманітність відповідає обсягові й різноманітності життя нації. Брак якоїсь верстви в лоні нації означає, що дотична творчість не заступлена серед неї. В нас довгий час бракувало провідної політично-державницької верстви, що й творило наявний доказ, що ми не розвивали політичної діяльності, що ми не жили політичним життям, — і не мали державницької думки. Зате в нас були верстви, а радше кадри науковців, військовиків, просвітян, господарників, тощо. Кожна з цих верств має свої особливі тілки й питомі завдання. Бо хіба напр. господарники своєю діяльністю пособляють розвиткові культури, то всетаки їх головним завданням на все лишить господарство, а не культура. Вони служать тому своєму певляканню незалежно від того, яке в часове політичне положення народу і його міжнародньо-правне становище. Вони так, як господарські професіоналісти не несуть відповідальності в тім відношенні і не забираються за його формовання. І звідси опортунізм цих верств. Вони достосовують свою творчість до політичних обставин, а не творять їх до своєї творчості. Бо це не їх завдання. Це вже входить в обсяг компетенції іншої верстви, іменне політичної верстви народу. Це її завдання організувати політичну безпеку міжнародньо-правного положення народу. Всі інші верстви стоять її до послуг, вона однака може їх політизувати й спрямовувати їх діяльність на політичні цілі нації. Як довго стже нація не має своєї політичної верстви, або як довго та верства не здобула собі належних впливів на інші адугі творчості, так довго вони силєю своєї діяльності є опортуністичні. Наша історія потверджує ці думки надміром доказових матеріалів. Наше військо, наша наука, література, просвіта — довгий час не служили ідеям відбудови нашої держави, а це тому, що їх на ту дорогу не спрямувала політична верства народу, бо ані її, ані державницької ідеології ми не мали. З цього практичні вказівки. Політикою мусять займатися тільки політики, 2/3 політики мусять мати зрозуміння для опортунізму інших верств так довго як вони не займаються політикою.

Видвигачи засади "політика політикам" ми не хочемо заперечувати наявної правди, що самі політики походять з найрізноманітніших професій і верств. Це значить, що політиком може бути не професії господарник, військовик іт.д., але саме про те йде, щоб він був політиком, щоб своїм характером і розумінням життя вхедив у склад політично-державницької верстви народу. І тут саме зроджується потреба перевести характеристику тої верстви і встановити критерії, що вирішуть питання приналежності до неї.

Вартість політично-державницької верстви вирішують два чинники:
1/ державницька ідеологія,
2/ характер її носіїв.

Вслід за цим наша модерна філософічна й публіцистична думка займалась встановленням принципів української державницької ідеології, а з другої сторони вона поставила собі за ціль простудіювати український національний характер, українську національну душу і в той спосіб встановити ідеал українського виховання. На цій дорозі ми мали пізнати наші прижмети і недемаганья і вже на такій твердій основі перейти до виховання молодого українського покоління, що з його запасів черпає людський матеріал наша відроджена політично-державницька верства. Цими справами в систематичний спосіб займався у нас Дмитро Донцов і з цього погляду його праці мають для нас певлякуди передомове значення.

Признаючи за нам всі заслуги великого піонера нам здається, що він не збагнув акорд української душі й тому готує нам якийсь нам ідеал виховання. Він погнав у скрайність. Його ідеал є надто односторонній і тому надекуди схожий на російський, чи німецький. А тимчасом українську душу характеризує тяга доповноти, до синтезу мартеністи. Наша душа - це душа, але шалена сподука ліризму й боротьбізму і тому ми тут відзначаємо думку, що наша душа - це героїчний боротьбістичний ліризм. Ми сказали, що українець змагає до синтезу. І ця тяга до повноти відбивається у нас і в архітектурі і в фольклорі і в літературі - це значить в нашій душі, в нашій людині є і веселість і межиколія, привязанні до земних справ і тут за позасвітним, релігійністю і забобонністю, дикунством і байдушністю, фанатизм і фаталізм. А тимчасом не всі народи зміють синтезувати. Є народи з душею, що їй характеризує крайна односторонність, в яких не зміють погоджувати протизорач, в яких патріотизм є дикунством, в яких не зміють погодити науку Христа з візонами практичного життя, в яких свідомість веде до розвуждажності, а релігійність до аскетизму, які в політичному житті звичають тільки такі утросві форми, які здаються підвести тільки від одних тих людина. І звідом з них боротьба з демократією. А в нас є синтез і ж не виносимо односторонності такого стану, де все йде від одних причин, де всі однако живуть, однако думать і однако во відчувать. І тому ми проти деохотії і тоталізму. І тому за демократією. Це все, що ми сказали про нас - відноситься до всіх тих народів, які живуть хліборобським стилем життя. Народи, яких ми умістили в другій групі живуть не хліборобським, а номадним стилем життя. До цієї групи, що українці належать стже греки, римляни, а далше всі сучасні європейці, за виїмком німців, москалів і турків /номади/, а далше тут належить причислити американців і австралійців. Африканці й азійці - це подібно, як три вищозгадані європейські народи належать до номадів. Прикмети їх душі стже ж є і мусять бути інші. В Європі поза турками є два великі народи, що живуть катих до односторонності - це росіяни і німці. Оба ці народи - це часті боротьбісти - дикунствами. В уваги на це ідеал московського та німецького виховання є між собою дуже схожі, але і в такій самій мірі неприйнятні для нас. Він чужий, він протилежний нам. Ці два народи за сильно підкреслюють демонічні прикмети характеру, що є чужі духу хлібороба, що лучить в собі ідеал боротьбізму - ліризму. Демонічний характер російської та німецької душі підтверджує між ін. той факт, що найбільші політичні руки тих обох народів покладали в свою основу ідеологічні заложення двох найбільш демонічних філософів, за яких треба визнати з одної сторони Маркса, а з другої Ніцше. І цікаво, що якраз ці філософи, а не інші анклали серед тих двох народів найбільші в історії політичні руки, при тім не треба забувати, що Маркс /стже його філософія/ відомо собі була найбільший успіх на європейському континенті якраз не деінде, а саме в німців. /позначаємо тут на боді росіян/. Це в 1933 р. комуністична партія у Німеччині начислала 7 мільонів прихильників.

Кали прам. російський народ і виносє ліризм, то він не героїчний, як у нас, а декадентський. Представником такого нігілізму є Достоевський і Солжєніцин.

Нашій літературі зроблено безчисленні закиди, що вона сентиментальна. На наш погляд, вона скорше лірична, як сентиментальна, а в творчості наших калових авторів той ліризм є героїчний. Наша література не знає ані декаденції, ані нігілізму. У нас нема ідейної достовірності, але теж нема Бокаччіа. Нашим авторам бракує державницької думки і тому їх твори з політичної сторони дають дуже багато до побажання. Правда, рабське життя. XVIII і XIX сторіччя

усунуло волюнтаристичній боротьбі української людини на задній план, а на перше місце висунуло пасивний ліризм, але це через те змаг за новий тип українця не сміє йти під знаком повної односторонності.

Українську душу найкраще студіювати на Шевченкові, бо його душа найбільш українська. Ніхто не стане перечити, що його твори є ліричні. В нього багато суму, плачу, нарікань. Але який дивний, який творчий, як дуже він пересичений життєвою снагою той його сум, плач і нарікання. А при тім скільки боротьбізму, динаміки, скільки завзяття у нашого Кобзаря. Іноді читаючи ті великі рядки дивуєся, як це так, що напір під ними не горить, такі вони переладовані темпераментом, снагою творити. висока гуманність серця з волевым, боротьбістичним наставленням до життя — ось що це таке героїчний ліризм. Ми не знаємо другої історичної постаті, щоб у такій ідеальній спосів об'єднувала в собі всі ці вартості, як саме Шевченко. До тої самої групи, що Шевченко /маємо на увазі духа творчого, а не політичну вартість/ належить в поезії Тичина, Рильський, Бахан, Гордієвський, Антонич, та багато інших. В прозі: Самчук, Стефаник, Гоголь, Франко, Лепкий, Мирний. В драмі: Куліш, Вони всі найшасливіше об'єднують в своїй творчості ті два елементи нашої душі: ліризм і боротьбізм. Перевагу боротьбізму мають: Леся Українка, Маланюк, Яновський, Хвильовий; ліризму: Нецуй, Квітка, Олесь і ін. менші. Вже за зіставлення цих імен бачимо, що в нас нахил до пасивного пасивного ліризму є найслабший. Найсильніше є заступлені синтетичні, на другим місці стоять боротьбісти. Зіставлення нашої маларської й музичної творчості дасть подібні висліди.

Зокрема наша народня пісня у своїм музичнім вислові / а не лібретто / виказує всі прикмети героїчного ліризму. В нас хтось некритичний поширив погляд, що наша пісня "найсентиментальніша в світі" і ця думка набрала такого розголосу, що це чого доброго ми зречемося одною з найкращих пісень у світі, щоб тільки звільнитися від закиду сентименталізму. А тимчасом такої культури серця, такої глибини вислову з такою життєвою снагою, ми ледви чи знайдемо в пісні якогонебудь іншого народу світа. Слухаючи найсумнішої нашої арії ми ніколи не втрачаємо охоти до життя, а навпаки — наша сумна пісня родить тугу за життям. І в цім м.ін. її сила і, здавалось би, дивний парадокс. Так декому може видаватися парадоксом сполука ліризму й боротьбізму та преце і одне і друге існує в житті і поглиблює його. А при тім ми робимо це одне застереження.

Не всі письменники і взагалі творці духа віддають вірно душу того народа, для якого вони творять. Це відноситься до тих творців, що тільки культурно і політично належать до того народу, в якого мові вони творять, а кровно-психологічно є чужинцями. Такі автори не — невольні силєю кровного атавізму є виразниками ідей чужої спільноти. Напр. Бетовен /голландець/ в німецькій духовій творчості та наш Гоголь і Глинка в російській духовій творчості. Ці два останні духом своєї творчості на все остануть українськими. І тому вони не можуть служити матеріалом до досліді над російською душею.

З цього становища треба спрокинути твердження, що нарід є такий, якими його поети. Нарід є таким, яким є його національні поети, себто ті генії, які найвірніше віддають характер його душі. Таких геніїв народи мають тільки дуже мало. Шевченко — це один з небагатьох дуже шасливих виїмків. Взаїмовідношення між народом і національними творцями духа треба схарактеризувати твердженням, що нарід є таким, які він вартості бере від тих творців і що з тої творчості він визнає за своє. Якщо напр. поети голосять гуманність, але їх ідеї

не знаходять відзиви серед мас, то це є доказом, що маси мають іншу психологію, як дотичні поети. Тому душу народу найкраще студіювати на народній творчості й на творчості його національних геніїв.

Ми в дальшому станемо твердити, що це не тільки данина добі, і не тільки приналежність до часів козаччини, а волею Небес розвивався в Україні барок, а не прим. готик. Ці два архітектурні стилі ми є схильні уважати за репрезентантів двох різних героїзмів. Ми любимо готик за його горду думку, що шнеться вгору, але добачуємо в нім односторонність. В нім заступлені тільки одні вартості, він зарозумілий, а навіть зраджує нахил до гоґстаплерства. Зате ми любимося в барокку, за його синтетичність за його спокійну, певну себе, але культурну гордість. Його заокруглені форми вказують на багатий внутрішній зміст і на якийсь очевидний вроджений аристократизм. В нім є полет думки, але він не афігує себе так, як то робить готик. Цей другий стиль є твором покровної нам душі і тому ми його любимо, і тому він так багато репрезентований на Україні. Зі становища нашої теми цікаво ствердити, що готик є найсильніше заступлений в Німеччині, тоді, як славянські й романські народи любуються в багатших, хоч може й менше ефектовних формах барокка.

Барок — це твір героїчного гуманного серця.

Коли перейдемо на стиль нашого життя в воєнні часи, то стрінемося тут з тим, що ми ладні назвати "духом спортсця". Цей "дух спортсця" має вже традицію в нашій історії. Для прикладу візьмим перший з краю похід запорожців на "спортових" чайках впоперек Чорного Моря на могутню Туреччину / а Туреччина посягала вже тоді по Відень/. — Скільки в тих походах романтики, скільки ліризму віч-на-віч смерті, бою і стихії. І цей ліризм не перешкаджає їм бути найхоробрішими воїнами в світі. Наше козацтво узброювалося в походи гаківницею і бандурою. Це здається одинокий випадок у світі, що воїн бере з собою у бій камерний, якщо хочете "вишнево-садковий" інструмент. І це добре, що ми любимо садок вишневий і хручі над вишнями, та тільки не добре, коли ми забуваємо, що і садок і хручі мають для нас вартість тільки тоді, коли ми їх злучимо з боротьбістичною частиною нашої душі. І саме ідеалом нашого виховання і плекання характерів мусить стати синтеза цих двох вартостей, що нам їх подарувала добра природа. Подивіться на душу тих, що відзискали в нас боротьбістичний первень нашої душі, на наших революціонерів, а потакнете за нами, що наша душа — це героїчна гуманність, це боротьбістичний ліризм. Хто говорить про сентименталізм нашої народньої психології, той вже хіба мусить прикнути очі на боротьбізм наших народніх мас, що з такою стихійною силою проявив себе в нашому козацькому русі у визвольній боротьбі 17 - 18 рр., а врешті в революційній роботі й у повстанчих акціях повоєнних часів і часів другої світової війни. А козацтво й найновіший наш революційний рух — це ядро нашого народу, це наше селянство. Чи сентиментальна нація є всилі зродити такі рухи?

/ продовження слідує/.

Д О У К Р А І Н С Ь К О Ї Е М І Г Р А Ц І Ї.

Воєнна хуртовина вирвала людей із рідних місць і розкинула їх по всьому світу. Повоєнна ж дійсність змусила велику частину українського народу залишатися покищо на чужині. Тут за Рідним Краєм і за найближчими, що залишилися там, серед невідомого, біль по втраті народньої волі, що народжувалась і непевність майбутнього — все те хвилює емігрантів, родить думи й штовхає розглядати й застановлятися над пройденим та шукати правильних шляхів у прийдешнє.

Тому й не диво, що мов гриби по дощі почали з'являтися серед еміграції різні нові політичні концепції, програми й партії.

Та — на жаль — в багатьох випадках їхня поява викликана не тим, що ми вище сказали, а — спекуляцією. Це відноситься в першу до "творців" цих програм і партій. У кожній суспільності є всякі люди. І небіч десятків мільйонів українців, що в важкий мент гідно здали іспит мужності, посвятили та політичної зрілості, були і в нас десятки людей, що просякли низькою жадою особистих вигод були все й залишилися сліпими й глухими на долю свого народу. До світу ідей підійшли вони так само, як до матеріального: з паскарсько-купецькими засадами. Написати нову програму, створити партію, чи перейти з одної партії до другої їм так само легко, як шевцеві зробити нові чоботи, чи купцеві заложити нове підприємство, або в разі потреби для корисних комбінацій довести до банкруцтва старе підприємство й вкочити в нове.

Тому ми перестерігаємо українську еміграцію перед політичними спекулянтами, що жирують на патріотизмі українського народу з одної сторони та їхній непоінформованості й уродженій у всіх українцям нахилі довіряти другим — з другої сторони. Тих, що приходять до вас із якими-небудь політичними концепціями, розпитайте насамперед докладно, де були вони й що робили в важких днях війни, коли наш нарід кровавився у нерівному змагу проти двох найзників і чому він сьогодні не там, та провірте скільки правди в тому, що він казатиме.

Ми зі своєї сторони, щоб припинити брехню таких спекулянтів, заявляємо, що:

В Краю веде революційно-збройну боротьбу тільки зорганізована й кермувана шашкою організацією УПА / Укр. Повст. Арм. / з політичною працею — УГВР. На прохання закардонного відділу шукала наша організація в Краю від травня по жовтень цього року за посередками інших самотійницьких українських революційних сил, однак ніде їх не знайшла. — Виходить, що твердження деяких еміграційних груп про революційну працю їхніх звен на Рідних Землях є свідомою брехнею, розчисленою на непоінформованість загалу. Це стверджує теж втрожа й чужа преса та радіо, де певні вістки про дії УПА та "бандерівців", ні одним словом не згадують ніколи про якісь інші українські революційні сили в Краю.

Беручи це все під увагу, стане нам у зовсім іншому світлі та акція збірок усяких еміграційних партій при помочі квитків, талонів, тризубців, образів і т.п.

Чуємося теж змушені заявити, що в повоєнній дійсності наша організація не зговорювалася досі з ніякими еміграційними політичними групами. Провідник ОУН — Степан Бандера з ніким на цю тему досі розмов не провадив. Про наше становище до консолідації говоритимем на іншому місці; тут стверджуємо тільки факт.

На кінець звертаємо також увагу на всякі видання, бо були вже випадки, що посторонні групи підшиваються під наші видання. Сплекс наук видань за повоєнний час подаємо на останній сторінці нашого журналу.

ІЗ НАШОГО ЕМІГРАЦІЙНОГО ЛІСТКА.

/ Справа репатріації /.

На конференції трьох в Потсдамі вирішено було, як відомо, що всі чужинці в Німеччині повинні повернутися до своєї батьківщини. Світи розуміли це так, що всі приналежні до країв, зайятих ними, мусять повернутися і почали були забирати всіх силою. Американці, виправдуючись лояльністю супроти союзника, не тільки потурали цьому насильству, але нерас і помагали. Над українською еміграцією нависла була грізна небезпека.

В її обороні виступили американські українці, виславши відповідний меморіал, до його переклад ниде подаємо:

Український Конгресовий Комітет апелює до президента Трюміна і секретаря стейту Бірнса в справі азилу для українських біженців в Європі.

ДО ПАНА ПРЕЗИДЕНТА В БІЛОМУ ДОМІ

В а ш и н г т о н.

ПАНЕ ПРЕЗИДЕНТЕ!

Це є апеляція в справі багатьох тисяч українських переміщених осіб в центральній Європі, а зокрема тих, що живуть в американській окупаційній зоні. В безчисленних листах вони просять нас допомогти їм спинити насильну репатріацію через Світську владу. Як тридаційні вороги тиранії і тоталізму, як випробовані прихильники/оборонці/ правдивої демократії і незалежності їх рідної, але під владою чужинців, України, ці українські переміщені особи терпіли багато під владою брутальних нацистів, чи як примусові робітники, чи як зацьковані політичні вигнанці у концентраційних таборах. Сьогодні з тих самих причин чекає їх ув'язнення до Сибіру, екзекуції від Світів, якщо Світам вдалось би їх примусово повернути на батьківщину. Американські жовніри українського походження перебуваючи там, пишуть до своїх кривих і приятелів в Америці, що українські воєнні емігранти постійно благають допомогти їм припинити насильну репатріацію. Рівночасно вони пишуть, що багато з тих емігрантів воліють покінчити самогубством з усією родиною, ніж віддати себе під освітську опіку. З'єднана преса повідомляє, що тисячі з них помилково названі росіянами й криються в Зах. Німеччині.

Хоч як люблять українці свою батьківщину - Україну - вони не сміють до неї вернутися. Вони занадто добре пам'ятають масове виголодження, в'язниці, заслання, масові екзекуції їхніх земляків, рідних, за спротив цьому режиму, а найбільше з усього за їх змагання /боротьбу/ за справу вільної й дійсно суверенної України. Хорстока таємна поліція НКВД - і їх національні почування - це два протистояння, так, що, - коли вони будуть повернені на батьківщину, їх доля буде викінчена.

Тому в тонах найвищої важливості з розпущею вони просять своїх американських земляків поспішити до них з допомогою. Кожна хвилина - вони кажуть вирішає їх долю. Вслід за тим до їх допомоги, в ім'я людяності й чесноти Українські Американські Об'єднання, Церква, парохії й товариства репрезентовані підписані Комітетом наполегливо апелюють до нашого президента й нашого уряду поспішити зайнятися їх справою, так, щоб припинити їх примусову репатріацію до Світів, щоб допомогти їм отримати право азилу однаково, як в їх старому, так і в новому світі, де вони могли б жити в правдивій демократії й волі, згідно зі свободололюбивою властивістю українського народу і традицій - і дати можливість осісти в краю, який погодиться їх прийняти.

Український Конгресовий К-т в Америці.

Українська еміграція зі своєї сторони вислала масово збірні меморіали на адресу : през. Труміна, Святішого Отця папи римського, Головної Управи Міжнародного Червоного Хреста, УННРА-и, ген. Айзенгау'ера та інш. Зміст меморіалів менш більш такий: /Подаємо один дослівно за прикладу/

ДО

Його Ексцеленції Генерала Армії

АЙЗЕНГОВ'ЕРА

Франкфурт-на-Мені

на руки Високоповажаного Пана Команданта
у /місцевість/

ВАША ЕКСЦЕЛЕНЦІЄ!

Ми, зібрані дня 20. Вересня 1945.р. на зборах у таборі для депортованих чужинців у /місцевість, адреса/ Німеччині, українці, в числі 356 осіб, дозволяємо собі зложити на ваші руки протест проти насильно продовжуваної Советськими Репатріаційними Комісіями репатріації наших земляків до Союзу Советських Соціалістичних Республік, яка з уваги на пануючі там відносини, рівняється насильній депортації. Рівночасно дозволяємо собі звернути увагу на приміювання при цьому брутальних засобів.

При тому просимо вашу Ексцеленцію дати підчиненим вам властям Мілітарі Говернмент у Німеччині доручення зупинити цю акцію, яка топче гідність і свободну волю одиниці рівати самому про себе. Кожен українець повинен дістати змогу свободно рівати про те, чи хоче він бути репатріованим, чи ні. Великий Президент Вашої країни Франклін Делано РУЗВЕЛТ запевнив, що після кровавої війни людство житиме свободне від страху й свободне від нужди.

Ми, уповаючи на ці гуманні запевнення, віримо, що ваша Ексцеленція піде на стрічу нашому проханні.

/Дата передачі письма/

У висліді цієї акції прийшло зарядження ген. Айзенгау'ера, в якому забороняється змушувати відтранспортовувати на батьківщину советських громадян, бо "... в останньому часі вплинула велика скількість листів від депортованих осіб, які заявляють, що радше згинуть, як пойдуть до краю, де панує насильство".

X

X

Шануйте нашу пресу, бо на неї ждуть тисячі. Давайте її читати своїм знакомим і беріть, щоб не попала в непокликані руки.

СТВОРЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ.

В дні 30 і 31 жовтня відбувся в Франкфурті над Майном з'їзд представників українських комітетів та інших діючих українських установ з цілої Німеччини. У зв'язі з створенням центрального представництва української еміграції окупованих теренів Німеччини і Австрії західними аліантами, яке має репрезентувати українське організоване життя на еміграції і заступати українські інтереси перед владами. Беручи на увагу своє відмінне становище життя в поодиноких окупаційних зонах, створено кращі представництва, які мають керувати в даних умовах українським життям і репрезентувати українців перед місцевими аліантськими владами.

Усі присутні на з'їзді представники зорганізованого українського життя на еміграції вирішили волю широкого загалу до створення одного представництва в суспільному житті і ті намагання перевели в чин.

Ціла українська еміграція з задоволенням прийняла до відома факт повстання центрального українського представництва.

ВІДНОВЛЕННЯ ПРАЦІ УКРАЇНСЬКИХ ВИСОКИХ ШКОЛ.

В листопаді н.р. розпочинають свою працю українські високі школи, а саме: У.Т.Г. що має колись осідок в Подебрадах, з відділами: агрономія, ветеринарія, лісництво, хемія і подітеніка з усіма відділами; право і філософія/полна/ та висока Економічна Школа. Праця усіх цих шкіл вестися вельми викладовою системою; з осідком в Мюнхені та Регенсбургу.

НАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ?

В Мюнхені розпочинає свою працю Народний Університет, фірмований Лігою Українських Політ-в'язнів. завданням цих викладів є поповнити освіту молодих українців, що перебуваючи довгий час в німецьких концентраційних таборах не мали змоги розвизати своє знання нормально. Курси охоплюватимуть очевидно теж одну українську молодь.

ТЕРПКА, АЛЕ ЗДОРОВА НАУКА.

В місцевості А. в Баварії звернувся один наш священник до американської влади з проханням видати йому папері на виїзд до Америки, бо він американський громадянин. "А ви роджені в Україні?" - питає американський капітан. "Так". "І почуваете себе країнцем?" "Так" Іви готова покинути свій нарід у важких його хвилині виїжджати на чужину, бо там безпечніше? У вас, що проповідуете віру, так швидко захиталася віра уперед на Рідні і Землі: де стадо там і пастир повинен стояти!" - Застиджений священник зрештучував із виїзду.

Знова в таборі УНРА-и в м. в Австрії зібралась була заготована московськими чорносотенцями групка Українців зі Східних Земель, щоб створити собі особний "Східно-український комітет". Присутній на цих зборах командант табору, англійський каптен, заявив їм: "Мені відомо, що український нарід є тільки один. І ви мусите забути і забути історичну кривду, що поділила вас була на різні займанщини. Дрібні різниці між вами не сміють вас ділити так, як не ділять англійців від Шкотів, чи від Англійців із північної Ірландії".

Бува, що аж чужинець мусить пограти.

ВІДГОМІН З КРАЮ.

/ Чужа преса про дії УПА /

Словацька часопись "Час" ч. 124., видаваний в Братиславі, подає:
" Словацька суспільність була в цих днях занепокоєна діями організованих банд на терені східньої Словаччини. Щоб поінформувати наш загальний стан речей, ми вислали до Кошиць окремого звітодавця, а цей засягнув докладних відомостей у відділі інформації в Кошицях і Пряшеві.

... До села Суха в Стропківському повіті прийшов озброєний відділ, що числив ок. 250 люда. Цей відділ розтаборився у селі, а кругом розставив стійки. Мешканцям села поручено варити для них харчі й випрати білля...

Відділ досить добре узброєний. Ці бандити були в Польщі, згідно в Україні переслідуючі, а більші їх відділи розпорочені. Не мали іншого виходу, як перейти словацький кордон і шукати хвиливого схоронища в наших горах. Йде тут про дві групи: I/ членів Власової армії, що пристали були до Німців, щоби воювати проти СРСР /?/ і II. т.зв. бандерівці, що мають в програмі боротись за самостійність України.

Зі села Суха відійшли бандити до польського кордону. Останній раз бачили їх в селі Прикра. Вони одіті в німецькі, мадярські та словацькі військові уніформи. Народня безпека зловила двох членів цих банд ... Член бандерівців, Микола П. з околиць Станиславова, зізнав, що на сході держави є два, або три відділи цих банд, величиною ок. 1 200 люда. Невеликий відділ з'явився був аж у Сланських горах.

Банди з'явилися були аж у повітах Гуменне. Звідси перейшла одна з них, величиною ок. 50 люда зі Сланських гір в повіт Спіска Нова Вес. З цього відділу вдалося було 14-го вересня 1945 р. зловити 5 люда, що сидять тепер в тюрмі Народньої Безпеки в Кошицях.

Народня Безпека поробила всі заходи, щоби унешкідливити ті банди. Має докладні дані про їх побут і є в зв'язку з військовим командуванням. При тій нагоді треба спростувати пропаганду, яка твердить, що військове командування зарядило мобілізацію кількох річників до боротьби з тими бандитами. Це не є згідне з правдою, бо потреби такого кресу немає.

До східньої Словаччини прийшли совітські військові відділи, щоби допомогти ліквідувати ті банди."

- 00 0 00 -

СВІДОЦТВО ГАЛЬЦЬКОГО ЖИДА ПРО УКРАЇНЦІВ.

/ Передрук часоп. "Новий Шлях" ч. 72. Канада - Вінніпег, Манітоба. /

НЮ-Йорк. - В перекладі на англійську мову вийшла тут книжка Степана Зенде під заголовком " Обіцянка, яку Гітлер детримав". Книжка написана на основі оповідання галицького жида Адольфа Фолькмана. Була первісно написана в шведській мові та видана в Штокгольмі. Фолькман оповідає свої переживання та утечу перед смертю з рук нацистів.

Коли Фолькман попав раз у руки німецької поліції і його передали під опіку української міліції, то українець, що доглядав в'язня, стався вирятувати його від смерті. Каже українець до Фолькмана: " Я зроблю для вас все, що буде в моїй силі. Я рад би й другим допомогти, але не маю. Я наразив би себе на небезпеку, а мушу зберігати себе для праці в користь нашої справи, значить для створення незалежної української держави. Я люблю свій край і готовий зробити для нього такі діла, яких не спевнив би для нікого іншого в світі. Ми маємо зав'язаних ворогів у поляках і росіянах. Німці перемогли поляків, а тепер вони воюють росіян. Вороги наших ворогів є нашими приятелями".

На іншому місці оповідає Фолькман, як він утік з потягу, що ним везено жидів до табору коло Рави-Руської на місце страчення. Тоді йому заступив дорогу українець - член міліції. Коли жид заявив йому отверто, що він його вбив, то українець місто цього потрактував його папіросом, переховав у безпечному місці й передав далі під опіку українських селян. Селяни помогли йому втекти в інші околиці, кажучи, що роблять це тому, бо вони вірять в Бога, хоч знають, що їх теж буде кара омерти за поміч жидам.

У кількох місцях оповідає Фолькман про те, як його переховували українські священники і то цілими тижнями, наражуючи себе на небезпеку смерті. Деякі сцени з його оповідання є зворушливі й вказують на людяне наставлення українців.

— 0000000 —

АМЕРИКАНЕЦЬ ПРО УКРАЇНУ.

В німецькому місячному виданні "Авделзе" помістив американець Етгар Онов статтю під заголовком "Знищення і відбудова України", де подає свої враження і зауваги до сучасного господарського стану України. В статті є деякі влучні помічення; бракує тільки - мабуть з огляду на американсько-совітську офіційну приязнь - висновків.

На вступі подає автор: "Хоча загальний простір СРСР є п'ятьдесят разів так великий, як Україна, знаходиться в цій республіці майже половина ключового промислу совітської Росії. Половина всього камінного вугілля та три чвертини цілнського деревного вугілля Росії йде з України; вона достарчила 62 % залізної руди, а її фабрики бавкситу продукували 70 % всього алюмінію в довоєнному часі". / Це повинно висвітлити авторів і читачам, чому Совіти турбувалися все так "визволенням України". /

В іншому місці знова читаємо: "Відчувається всюди брак мужеських сил. Із 3 900 трактористів, що були вишколені в цьому році було ледве 400 мушин. Так само виглядає на університетах. Декан українського університету розказував мені, що імпровізовані викладові салі / будинки університету висадили німці з воздух перед своїм відступом / відвідувало 2 300 студентів, а між ними ледви 400 мушин."

/ Цікаве, чи автор довідався, що решта мушин на заслання, або в рядах УПА /.

Автор закінчує влучно заміткою: "В мирному розвою повинен СРСР досягнути в 1960.р. найвищий у цілому світі - поза з'єдиненими державами П. Америки - життєвий poziom. Та це дуже мала потіха для отомлених війною мушин і жінок, що бачать перед собою ще довгі роки труду, праці й раціонавання - а найменша очевидно для українців, що мусять заплатити найбільшу частину цього рахунку."

Ми ж додамо від себе :... і тому, що українці знають, що як не прийде визволення, то вислідом їхньої праці користуватиметься не український народ, а совітсько-москвеський наїздник.

ІНТЕРВ'Ю РОЗМОВА.

Італійський журнал "Джйорнале дель Маттіно" передає уривки розмови совітського міністра Молотова з англійським, -- Бевном, на конференції п'ятьох у Лондоні:

Молотов: Англійський уряд поширає фашизм, бо піддержує італійську монархію та грєцький реакціонізм. Ви в Лондоні вважаєте тільки той край демократичним, що дозволяє на існування фашизму.

Бевн /обурений/: Пане Молотов! Я Бевн, руки Гітлерові не стиокав, а Ви це робили! -- Після цього наступило велике збентеження совітського міністра та всіх дипломатів.

Іншим разом Молотов висловлював Бевнові, що терор у балканських краях є зовсім нормальним суспільним явищем, що про нього писав Маркс. На це відповів Бевн, що він викладав доктрину Маркса своїм робітникам, це тоді, як Молотов її ще не знав...

0000000

Й. Петрс.

III. НАРОДНЕ ПОЛІТИЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ.

Політична боротьба між поодинокими групами внутрі майже кожної європейської держави, що на перший погляд викликає вражіння загального політичного хаосу, — стане нам зрозумілим, коли візьмемо під увагу те знищення й викривлення політичного життя у всіх краях, що були під Німеччиною, за час окупації. Все ж це явище переходове і більш внутрішнього характеру поодиноких держав.

Розглядаючи світові події під кутом цілості, ми помічаємо чимраз виразніше наростання конфлікту між двома противними собі політичними концепціями.

Англо-американський світ поставив демократію, як ідеал, що за його він провадив коротку війну з національ-соціалістичною Німеччиною не тільки тому, що такий лад панує там. Важним моментом було те, що тільки демократичний лад дозволяє формувати господарське життя світу по лінії інтересів Англії й Америки, не підважаючи рівночасно інтересів поодиноких країв. А даючи змогу вихау всім силам, що нуртують у нутрі поодиноких суспільностей / що і є суттю демократії / досягається цим найбільшу можливість задержання світового мира. Тому то завести в цілому світі демократичний лад і знищити "китайський мур", що ним обводять себе тоталістична держава так у політичній, як і господарській / що для Америки найважливіше / ділянці, це і є ціллю сучасної закордонної політики Англії й Америки.

Совіти, розв'язуючи в час війни інтернаціонал та вирікаючись світової революції, робили це не ізза розмовної конечности, а тільки для хитрощів, щоб цим формальним і тільки тимчасовим "ухилом" добути поміч альянтів і спастись від загибелі. З концепції світової революції й заведення у цілому світі комуністичного ладу Совіти не зрезигнували й не резигнують. Головно ж теперішню повсенну дійсність стараються вони використати для своїх плянів.

Ясне, що побіч себе обі концепції існувати й розвиватись не можуть, бо одна виключає другу. І одна і друга оторопа здає собі з цього дуже добре справу. В час війни, в обличчі спільної небезпеки, вої противенства союзників ховались під плащем воєнних дій та різних шумних декларацій. Коли ж замовкли гармати й прийшлося порядкувати світ та переводити ці декларації в життя, то зразу ж і розгорнулись противенства обох концепцій на всю широчінь.

Розбиття лондонської конференції це був перший виразний вияв назовні цих противенств.

Совіти рішили використати свої стратегічні успіхи не тільки для внутрішньої пропаганди, а й для зовнішньо-політичної акції. Само собою, що війна, хоч закінчилась перемогою Совітів, принесла їм теж велике послаблення. Державний апарат сильно дезорганізувався і ослаб; совітська армія понесла величезні втрати в людях, що сягають кільканадцять мільонів осіб; німецька окупація підорвала дощенту господарське життя; окупація нових теренів потягнула за собою розтягнення, тимсамим і послаблення військово-поліційних сил; а в парі з тим зросли дуже сильно відосередні національні змагання народів давнього СРСР, що на багатьох теренах прибрали форму повстанчих босвих дій. Через те не змогли Совіти приступити в міжнародній політиці до отвертого наступу, а мусіли розміняти свою акцію на етапи.

Першим таким етапом мало бути ^{повне} об'єднання зайятих совітською армією держав, вилучуючи їх цілковито з під англо-американського впливу. Для цього вжили вони свого випробуваного підступу: усі ті держави, мовляв, є самостійні; свобідно вибирають собі свій уряд; а що ці уряди звертаються потім до Совітів з проханням за поміччю і опікою, то це тільки вияв симпатій і довіри, що ними тішаться ССРСР у цілому світі. Та новоуярмлені народи на диво скоро пізналися на

вартості соціалістичного ладу, та на шляхах СРСР супроти них. Найбільше це далася зловити на вудку Польща, хоч і там протисоціалістичний революційний рух тішить дуже великими симпатіями народу. В Румунії, як пише соціалістична преса, Братіяну і Мачу поздалися і ведуть виразну протисоціалістичну агітацію, розчиляючи на удар між Соціалістами й Англією. А король був звернувся офіційно до Америки й Англії з проханням немогти йому завести в Румунії дійсно демократичний лад. Мадяри ж під час виборів виявили мимовиразного натиску Червоної Армії, що вона зовсім не мріє про комунізм. Перевагу здобули партія властителей малих посіделостей / значить - "дрібна буржуазія". Так само Болгарія виявляє охоту вираватися якось з під соціалістичної опіки. А вже в краях, що поза соціалістичною окупацією, потерпіла комуністична пропаганда повну невдачу. В Австрії при виборах здобула комуністична партія: в Тиролю і Форальбергу 2 % голосів / ні одного мандату!/, в інших частинах ледви 7 %.

У Франції, де при творенні нового уряду поставила була комуністична партія де Голлеві домагання віддати їм одно із трьох найважливіших міністерств, плани комуністів теж розбилися. Де Голь був уступив; Народне Зібрання величезною більшістю вибрало його знову головою уряду і він спротивився на цьому, відкинув домагання комуністів. В Італії, як подає соціалістична преса, приходить часто до чинного виступу населення проти комуністичної партії.

Так само в дипломатичній акції потерпіли Соціалісти повні неусіхи. На їхню пропозицію уміжнародити Дарданеллі, що означало б для Соціалістів дістатися до Середземного Моря, відповіли альянти пропозицією уміжнародити всі більші ріки, як Дунай, Одра і т.д. Це потягнуло б за собою впускання альянтів на соціалістичні терени, тому Соціалісти й замовкли. Соціалістичне ж домагання - допустити їх, як рівноправного партнера до диктату над побідженою Японією, Америка прямо відкинула, мотивуючи це тим, що Японія на Соціалісти не наважала і через те Соціалісти не мають що диктувати Японії. Не вдається теж Соціалістам план влізти до контролю над італійськими кольоніями.

Звичайно, Соціалісти цю позицію не здають і ведуть свою роботу далі. У Персії вони попирають волю сепаратистичну революцію азербейджанців, а в північному Китаю - Комуністичну.

Англія зі своєї сторони висунула план створення західно-європейського блоку держав під її проводом. І хоч формально такого блоку це не створено, то на ділі він вже майже існує. Це дуже затривожує Соціалістів, а через те це більше напружує відносини між ними та західними союзниками. В Америці ж чується чимраз частіше голоси, що закордонна політика Америки мусить бути рішуча й не сміє допустити до того, щоб на місце одного тоталізму прийшов у Європі до влади другий.

Дуже важним чинником у міжнародній політиці являється сьогодні атомна бомба. Америка, Англія і Канада створили спільну Контрольну Раду для продукції атомної бомби, не допускаючи до неї Соціалістів. Тому Соціалісти ведуть у себе гарячкові дослідження над продукуванням атомної бомби, звільнивши для цього зі зв'язання свого фахівця у тій ділянці проф. Каніцу.

Так виглядає сьогодні "мирна праця" союзників...

"Другу світову війну ми виграли, але мира ще не здобули" - кажуть американські політики.

А соціалісти їм посягають...

Лик над Україною загули мотори бомбовозів, а на кордонах заревли гармати, прийшов короткий і змістований наказ: "В ряд ставай, щоб не було за пізно!"

І хлопці пішли. На світанку, як кривава заграва сходячого сонця рожевими пеленами встеляла поля, а шибки знайомих хат займались пожежою, вони кидали своїх найближчих і йшли. У слід їм дивилась закумачена зажурена мати, а найдорожа струнувала нитком непрошену сльозу, що пхалася вперто до очей. Та вони не оглядалися. До їхній погляд приковувала до себе ясна зоря, до перед їми, якій ми дали їмя: Самостійна, Соборна.

І прийшов день. 30 червня 1941 р. Вільно замаяли над українськими землями прапори, що на них золотом мережана блакить і подали вітрам буйним крилату вістку: "Від нині без рабства, без панства!"

Та мало це мабуть було демонам гарячої криві і сліз вдовиних і сирітських. На Україну грянула нова навала, не краща від тої, що відступила. Новий варвар став доплати безжалісно все, що найдороже нам, грабити, зневажати й розстрілювати всіх, що не схотіли підпорядковуватись йому. Перед Україною завилось знова марево заглади: Знищити все, що становить про нашу окремішність, вбити за всяку ціну в нашого народа почуття національної гідності, винищити фізично українську провідну верству, а на її місце насадити германського "іберменша", українське ж селянство й робітництво зіпхнути до стану безвольного раба, що залякано паслуховує, чого пан хоче, — оце були пляни новітніх гунів, що прийшли в Україну.

Тому й прийшлося рішити: не хлібом-сіллю, а кудею вітай брутального гада!

Оживились діброви. Загуміли українські ліси й прийняли привітно в свої обійми нових коліїв. Вклонились їм привітно високі дерева й закрили їх своїм зеленим віттям перед очима ворога.

У землянках, у тіні кріслатих дерев чистили хлопці кріси, гострили даблі. А як ніч — мати сповивала темрявою села й міста, виходили партизани зі своїх криївок. І супокій ночі прорізували свисти куль. Хтось скрикував в останнє і вмившись своєю кров'ю, прощався зі світом.

Це українські повстанці розпачувались з катом українського народу.

Скаженів наїздник. Горіли села. На ринках міст розстрілювали сарди дист перед очима зігнаного населення десятки закладників. Та ні пожежами, ні кров'ю неповинних жертв не вдавалось йому згасити подумки повстання. Своєю гордою поставою в обличчі смерті, хоч скатовані й зневажені, розстрілювані, пригадували все наїздникові, що сили духа українського народу він ніколи не зломить.

А ряди ОНА росли. Хоч не одному прийшлося у боях із відділами Гештапа зложити свою голову і де одну безіменну могилку собою заповнити, бій не переривався. На їхнє місце ставали нові месники.

...Десять жили люди безжурно, Десять грала весело музика й пари свідбно гуляли. І лялсь смачні вина, в на ресторанний стіл падали стомарківки, викладені зневажливо з банкнотами набитого гаманця, білою рукою, що її всі пальці в золотих перстнях.

Але — хіба ж це життя? Чи в звуках музики не чуять ті люди часом плачу знедолених сиріт за розстріляним батьком і нарікань пограбованої вдовиці? Хіба ж не вбачають вони в вині, що перед ними, сльоз зневаженої дівчини? А в погледах зустрічних селян погорди, що гірше вогню палить? І чи не стають їм вина гіркіші від полину, а зв'язки оркестри не переминуються в пеколений клекіт?... А в ранці, як глянуть до зеркала, не збирає їх охота самому собі плюнути в лице?

Отам у лісі, де дощ змиває голову, а буйний вітер кучері розчісує, а свист куль замість кодисанки, отам життя! Буйне, вільне, юнацьке! Не зігнемо по рабськи карк, не схилим голови у ярма!

...Десь там сама тоскує мати: Непалено в похмурій хаті, не варє
Для кого ж варити? Син її не прийде на обід; він у лісі на стійці
їдає. А вкруг його, її єдиної надії, смерть густо сіті розставляє
може він ранений і коріння тверде замість ліжка йому?...

А дівчина сорочку мерехтить і вріє пре ту хвилину, коли нічка
криє темрявою стежки, що ними милий з ліса прилине. Подарує палкий
цілуй, надіне чисту сорочку й знову зникне... І слеза лхасться до
чей... А може він уже не прийде?... Може він уже з зеленою муравою
чався?

А він десь в лісі на сторожі і тільки думкою до них лине:

Не тоскуй маме! Твій син з вдячністю все думає про Тебе. За те
що з молекою своїх грудей Ти дала йому чар любови Рідного Краю; за
те, що своїми піснями й казками Ти вчила його любити правду й красу
виростила з його людину. І горда будь, що він такий, як ті, що про їх,
як про героїв Ти розказувала йому колись. І що й Ти сказати можеш: "І
їми слідами я йду, Пречиста! Ти дала сина людству в жертві, і я свій
го віддаю."

Не сумуй дівчино! Твій сокіл гідно стоїть на сторожі народньої
чести. А в тому й твоя частина заслуги, бо ти обдарувала його своїм
ханням, що вріє його в важких хвилинах боротьби й додає йому гарту ви-
держати на стійці.

Та бог війни — жорстокий бог, що вічно кровавих жертв вимагає. І
мруть борці. Падуть на стійці і тільки могилки зелені залишаються, як
свідки доби, що жорстока, як вовчиця.

Відходять герої, щоб там десь у іншому світі принести привіт із
рідного краю друзям, що на чужині, що по конц-лагерах відстояли свою
чу стійку. Щоб еповіданням про те, що діється в Україні, розвеселити і
стемлені душі. Бо їм ще важку стійку відстояти прийшлося.

Ви, друзі, що впали в бою на Рідній Землі, вмірала хо... в крузі сво-
їх близьких. І рідні поля слали вам сотанній привіт і рідне небо накр-
вало вас своєю блакиттю і рідна земля пригорнула вас до свого ложа.
І рідна пісня прилине до вас і хтось із близьких вклякне колись на ва-
шій могилі, щоб душею зеднанить з вами. А їм і того доля пожаліла. Без
зброї, мовчки, без можности відплати прийшлося їм серед безустанних на-
руг і зневар з п'ятном невольника, проводити важкі дні проби. При віч-
повбах злочинної зграї зрокувати своєю кровю чужу землю. І близьких
було в поближу, як умірати прийшлося. А коли й були, то й глянути на їх
важко було, бо на вид їхнього страждання те важче робилось на душі, як
од свого. Затискать приходилось зуби й до крови кусати петріскані з
гарячки вуста, щоб стогін зі зболілих грудей не виривався, щоб ворог не
песміхався.

Нелюдські були знущання. Ломались дуби. Ломались — та не знулись.
"Раз добрем налите серце звик не прохоллоло".

Друже Олексе, Василю, Дмитре і десятки інших знавих мені і імені
й незнаних! І досі стоять мені перед очима Ваші зневижені постаті та
горді, вогнем блискучі погляди. І й досі брешуть в ушах так прості, а
так величні слова: "Нам треба вмєри: та вмєри гідно!" — І Ви залиши-
лись вірні своїй постансві.

"Не голєсать, не ридать, бо немає батька — нєні,

На чужему поховать, — острєгранному камені..."

— так еспіває поет смерть героїв на чужині; а Вам те гірше судилось.

І на чужему, острєгранному камені не довелось Вам свої кости білі зле-
жити. Бо садистові мало було навіть Вашої мученицької смерти. Він на-
казав спалити Ваше тіло і розвіяти попіл по всему світу, щоб і сліду
не залишилось від тих, що зважились на прою з демоном стати

"Та хоч знишив ворог тіло, але духа він не зможе!..."

Ваш дух, дух героїв, що життя і смерть побороли, між нами. Вказує
нам шлях правий і закріває видєржати в боротьбі за ідеал, що за нього

"Ви все віддали, що для його могли".